



МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

вул. Хрещатик, 30, м. Київ, 01601, тел.: (044) 531-36-93; 206-38-45
E-mail: kanc@mev.gov.ua, сайт: <http://mre.kmu.gov.ua>, ідентифікаційний код 37552996

На № _____

**Народному депутату України
Юлії Світличній**

***Про розгляд
депутатського звернення***

Шановна Юліє Олександрівно!

На виконання доручення Прем'єр-міністра України Д. Шмигала від 20.09.2021 № 43034/1/1-21 Міністерство енергетики України розглянуло Ваше звернення, оголошене на засіданні Верховної Ради України 10.09.2021, надіслане листом Голови Верховної Ради України Д. Разумкова від 10.09.2021 № 11/10-72, щодо недопущення підвищення вартості газу для населення та застосування заходів мінімізації негативного впливу цінових змін для населення та суб'єктів господарювання та в межах компетенції повідомляє.

Згідно з частинами другою і третьою статті 12 Закону України «Про ринок природного газу» (далі також – Закон) постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених Законом, а права та обов'язки постачальників і споживачів визначаються Законом, Цивільним і Господарським кодексами України, Правилами постачання природного газу (далі – Правила постачання), затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), від 30.09.2015 № 2496, іншими нормативно-правовими актами, а також договором постачання природного газу.

Таким чином, для споживача природного газу (у тому числі споживача, що здійснює виробництво теплової енергії) діють виключно ті ціни та обов'язки, що передбачені умовами договорів, до яких споживач приєднався самостійно.

При цьому відповідно до статті 13 Закону споживач має право на вільний вибір постачальника природного газу та може змінити останнього, якщо його умови постачання не задовольняють споживача.

Разом з тим, статтею 3 Закону встановлено, що ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності



Міністерство енергетики України
№НД/1.1-7.4.2-15650 від 01.10.2021
КЕП: Галущенко Г. В. 01.10.2021 12:16
3ED5083160DBC59B040000007CDD06006E121200

суб'єктів природних монополій, та за принципами, до яких, зокрема, відноситься невтручання держави у функціонування ринку природного газу, крім випадків, коли це необхідно для усунення вад ринку або забезпечення інших загальносупільних інтересів, за умови що таке втручання здійснюється у мінімально достатній спосіб.

Так, відповідно до частин першої та другої статті 11 Закону з метою забезпечення загальносупільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки (далі – ПСО) в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства. Такі обов'язки мають бути чітко визначеними, прозорими, недискримінаційними та заздалегідь не передбачати неможливість їх виконання. Обсяг та умови виконання ПСО мають бути необхідними та пропорційними меті задоволення правомірного загальносупільного інтересу та такими, що створюють найменші перешкоди для розвитку ринку природного газу. Крім того, встановлення ПСО має передбачати порядок та джерела компенсації економічно обґрунтованих витрат, здійснених суб'єктом, на якого покладено спеціальні обов'язки, зменшених на доходи, отримані у процесі виконання покладених на нього спеціальних обов'язків, та з урахуванням допустимого рівня прибутку відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України (частини четверта та сьома статті 11 Закону). Таким чином, для покладення ПСО, останнє має відповідати низці вимог, зокрема:

- наявність потреби задоволення загальносупільного інтересу у процесі функціонування ринку природного газу, до яких відноситься: національна безпека, а також безпека постачання природного газу; стабільність, належна якість та доступність енергоресурсів; захист навколишнього природного середовища, у тому числі енергоефективність, збільшення частки енергії з альтернативних джерел та зменшення викидів парникових газів; захист здоров'я, життя та власності населення;
- відповідність принципам необхідності і пропорційності, а також створення найменших перешкод для розвитку ринку;
- відповідність принципу недискримінаційності;
- неможливість встановлення ПСО, які заздалегідь передбачають неможливість їх виконання;
- передбачення порядку компенсації економічно обґрунтованих витрат, здійснених суб'єктом, на якого покладено спеціальні обов'язки, та джерел її фінансування;
- наявність визначеного та обмеженого за тривалістю строку дії, що є виключно необхідним для забезпечення загальносупільного інтересу (у справі *Federutility* Судом справедливості Європейського Союзу було зазначено, що втручання у ринок, тобто визначення заходу, який по своїй суті є перешкодою для впровадження реально функціонуючого внутрішнього ринку природного

газу, «має бути обмежене за тривалістю настільки, наскільки це є нагально необхідним для досягнення мети, аби не перетворитися на постійно існуюче»).

Згідно з вищевикладеним, Законом передбачено можливість втручання держави у функціонування ринку природного газу, натомість також детально визначено підстави та умови такого втручання, які також потребуватимуть додаткових коштів в державному бюджеті для компенсації непокритих доходами витрат.

Щодо ситуації на роздрібному ринку природного газу

З моменту скасування спеціальних обов'язків з 01.08.2020 (до 20.05.2021 ПСО діяли для постачання виробникам теплової енергії) ситуація на роздрібному ринку характеризується:

1. Вертикальною інтеграцією постачальників та операторів газорозподільних систем: більшість роздрібних постачальників є постачальниками природного газу, афілійованими з операторами газорозподільних систем. Такі постачальники лише формально, а не операційно, відокремилися від відповідних операторів і коли мають справу з побутовими споживачами, які намагаються змінити постачальника природного газу, вчиняють цілеспрямовані дії для створення перешкод для такої зміни. Також вони можуть вільно користуватися спільною клієнтською інфраструктурою та ІТ-рішеннями, тим самим отримуючи величезний простір для зловживання з точки зору конкуренції.

2. Несприятливою концентрацією на ринку: існує одна домінуюча група, яка володіє майже 70% роздрібного ринку, має стратегію високих цін і, відповідно, значно збільшену маржу.

3. Відсутністю інтересу: особливо це стосується споживачів з малими обсягами споживання, тобто клієнтів, що користуються газом виключно для приготування їжі, для яких користь від зміни постачальника є незначною і недостатньо вагомою для швидкої реакції.

4. Сезонною тенденцією: ціни взимку, як правило, вищі ніж влітку і ця різниця буде збільшуватися для побутових споживачів, які мають відносно велику потребу в газі протягом пікового попиту. Ці обставини прямо впливають на ситуацію на оптовому ринку, і їх можна фактично спостерігати в інших країнах Європи. Зазвичай такий ефект стосується і кінцевого споживача, включаючи побутових споживачів. Однак постачальники газу побутовим споживачам можуть купувати газ за нижчими цінами влітку та продавати його за вищими цінами взимку, заробляючи на маржі. Практика функціонування роздрібного ринку в зимовий період 2020–2021 рр. показала, що окремі газопостачальні компанії неефективно планують свою діяльність, не створюють завчасно запасу газу та можуть відмовитися від своїх зобов'язань щодо постачання. Випадки, що мали місце в зазначений період, не отримали належної оцінки з боку НКРЕКП і можуть повторитися в майбутньому. При цьому нещодавнє запровадження річного тарифу надало можливість споживачам зменшити ризики підвищення цін у пікові періоди.

Щодо ціноутворення на роздрібному ринку природного газу

На сьогодні побутові споживачі можуть придбати природний газ у ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» (далі – ГК «Нафтогаз України») (www.gas.ua), яке першим на ринку у 2020 році запропонувало для споживачів продукт на рік наперед, передбачивши попит на цей продукт у серпні вересні 2020 року.

Відповідно до положень пункту 28 розділу III Правил постачання природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2496, постачальник зобов'язаний визначати ціну на природний газ з урахуванням вимог чинного законодавства.

Рішення Кабінету Міністрів України щодо встановлення з 1 лютого до 31 березня 2021 року граничної ціни на природний газ для побутових споживачів на рівні 6,99 грн. за 1 куб. м з ПДВ мало тимчасовий характер та не означало відмову від розвитку ринку природного газу в Україні.

Високий рівень інтеграції вітчизняного ринку природного газу сприяв посиленню конкуренції, збільшенню кількості учасників, впровадженню нових біржових продуктів та зростанню обсягів торгівлі на ТБ «Українська енергетична біржа».

На сьогодні газопостачальні компанії формують цінові пропозиції на природний газ для побутових споживачів із застосуванням ринкових підходів визначення цін, орієнтуючись на попит, рівень цін конкурентів та цін біржових торгів тощо. Оскільки на коливання сукупного попиту на природний газ значною мірою впливають такі фактори як сезонність, погодні умови, обсяги пропозиції, обсяги природного газу в газосховищах, обсяги імпорту, то і ціни пропозицій змінюються у залежності від цих умов.

На виконання постанови НКРЕКП від 07.04.2021 № 572 постачальники природного газу, що здійснюють постачання природного газу побутовим споживачам, до 25.04.2021 оприлюднили на власних веб-сайтах ціну на природний газ, який постачається в рамках базової річної пропозиції (строком дії з 01.05.2021 по 30.04.2022 (включно), та іншу інформацію про базову річну пропозицію.

Крім того зазначаємо, що з метою надання можливості населенню споживати природний газ протягом року за фіксованою ціною та з урахуванням практики реалізації у 2020 році тарифу «Річний», ГК «Нафтогаз України» запропонувала своїм клієнтам одну з найвигідніших серед постачальників на ринку цін на газ у межах річного тарифного плану – 7,96 грн. за 1 куб. м з ПДВ. Цінові пропозиції річної базової ціни постачальників на вересень 2021 року залишаються стабільними (у діапазоні від 7,80 до 13,50 грн. за 1 тис.куб.м з ПДВ) та значно нижчими від місячних тарифних планів.

Однак принаймні п'ять постачальних компаній запропонували конкурентні ціни у діапазоні 7,80 – 7,96 грн. за 1 куб. м з ПДВ.

За інформацією НАК «Нафтогаз України» з метою вжиття заходів до виконання Плану дій з реалізації Меморандуму про взаєморозуміння щодо врегулювання проблемних питань у сфері централізованого постачання теплової енергії та постачання гарячої води від 09.02.2021, зокрема у частині

оприлюднення довгострокових цінових пропозицій на природний газ для підприємств теплокомуненерго, Групою Нафтогаз розроблено трирічний договір на постачання природного газу, в якому:

- для фіксованого Обсягу I з 01.06.2021 по 31.05.2022 ціна природного газу становить 6 183,33 грн. за тис.куб.м без урахування ПДВ і тарифу на послуги транспортування природного газу;

- для Обсягу II для кожного місяця постачання газу ціна переглядається з урахуванням зміни цінових індикаторів.

Зазначена цінова пропозиція діє для фіксованого обсягу (Обсягу I), який розраховується як середньоарифметичне значення обсягу фактичного використання природного газу споживачем за останні три роки у відповідному місяці для потреб виробництва теплової енергії для надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню. Постачання додаткових обсягів природного газу (Обсягу II) підприємствам теплокомуненерго здійснюється за ринковою ціною на основі форвардних індикаторів.

Станом на 15.09.2021 для укладання трирічних договорів постачання природного газу до ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» звернулось 666 підприємств теплокомуненерго (враховуючи ОСББ). З них 600 підприємств теплокомуненерго вже зареєстровано у реєстрі споживачів ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» на інформаційній платформі Оператора ГТС.

Крім того інформуємо, що відповідно до постанови НКРЕКП від 07.07.2021 № 1085 «Про затвердження Змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері тепlopостачання», всіх ліцензіатів у сфері тепlopостачання, що підпадають під регулювання Комісії (крім тих, що провадять господарську діяльність з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках) передано на місцевий рівень. Таким чином місцеві органи влади уповноважено встановлювати тарифи і затверджувати плани розвитку для таких ліцензіатів.

З метою формування достатнього ресурсу НАК «Нафтогаз України» здійснює заходи для забезпечення потреб виробників теплової енергії та виконання зобов'язань з підготовки до осінньо-зимового періоду 2021/22 року та його проходження, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 586.

З повагою

Міністр

Герман ГАЛУЩЕНКО

Апарат Верховної Ради України
КАРТКА ДОКУМЕНТА



Кореспонденти Галущенко Г. В. Міністерство енергетики України
(всього 1)
Вид документа Відповідь на депутатський запит
Вих. № та дата кореспондента № ДСК НД/1.1-7.4.2-15650 від 01.10.2021
Реєстр. № та дата реєстрації 305343 від 01.10.2021
Арк./прим. 5/1
Стислий зміст На № 11/10-72. Про розгляд запиту н.д. України Світличної Ю.О. щодо недопущення підвищення вартості газу для населення і застосування заходів мінімізації негативного впливу цінових змін для населення та суб'єктів господарювання

Проходження документа (особа, у якій є позначка «Оригінал»)	Дата передачі оригіналу ВСК	Дата отримання оригіналу	Підпис